

LINMITER, xarxa de llengües minoritàries llatines

DANIEL PRADO

Consultor

Red Mundial para la Diversidad Lingüística Maaya

TERMINÀLIA 12 (2015): 81-84 · DOI: 10.2436/20.2503.01.87

ISSN: 2013-6692 (impresa); 2013-6706 (electrònica)

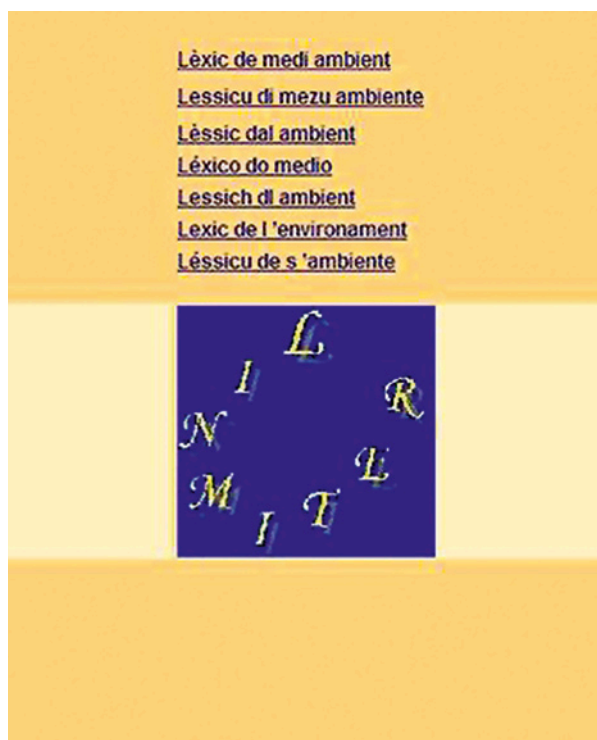
<http://terminalia.iec.cat>

L'any 1993, Unión Latina i l'anomenada actualment Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France (DGLFLF), amb el suport del Govern de la província del Quebec, van començar la diagramació i creació d'una xarxa d'especialistes de terminologia de sis llengües romàniques (que després en serien set) anomenada Realiter o Xarxa Panllatina de Terminologia.

Immediatament, moltes entitats es van adherir a la idea i, així, Realiter es va poder convertir ràpidament en una xarxa de cooperació terminològica organitzada, innovadora, eficient i productiva per a la terminologia d'aquestes llengües. La majoria de les institucions terminològiques més rellevants de cada llengua tractada (català, castellà, francès, italià, portuguès i romanès) hi eren presents.

La llengua gallega, malgrat que es trobava en una situació intermèdia (quant a mitjans de desenvolupament, context, entitats de tutela, etc.) entre les llengües de Realiter i les llengües minoritàries, va saber trobar un lloc a la xarxa d'acord amb les seves necessitats una mica més tard.

Però quedaven moltes altres llengües romàniques que no tenien una plataforma similar, i el marc metodològic de Realiter no era prou adequat per a llengües amb una activitat incipient en matèria terminològica, amb mitjans limitats i una penetració insuficient en la societat del coneixement. Se suposa que hi ha entre vint i vint-i-cinc llengües romàniques (com que les definicions tipològiques varien molt, això implica una indefinició sobre el nombre exacte), la mayo-

ria sense organismes de tutela o sense mitjans per al desenvolupament d'eines lingüístiques.

Un cop més, Unión Latina i la DGLFLF (aquesta vegada, mitjançant el sector dedicat a les anomenades «llengües de França») van començar a diagramar una solució comparable a Realiter, però adaptable a les llengües romàniques ben o mal anomenades (aquest no és l'objecte d'aquest article) minoritàries.

És així com es va obtenir suport financer del Programa d'Accions de Promoció i Protecció de les Llengües i Cultures Regionals o Minoritàries de la Comissió Europea, gestionat pel desaparegut European Bureau for Lesser-Used Languages (EBLUL) i suport tècnic permanent del TERMCAT, Centre de Terminologia, un dels membres més actius de Realiter.

En poc temps, representants de les llengües armanesa, corsa, friülana, gallega, ladina (llengua retoromànica parlada al nord d'Itàlia, no pas la llengua homònima judeoespanyola) i occitana es van unir al projecte, i van fixar-se com a objectiu general «afavorir el desenvolupament lexicogràfic i terminològic de les llengües neollatines minoritàries europees en un marc de cooperació panllatina». Més tard, el sard i el gal·ló també es van integrar al projecte.

És així com es va crear el projecte Linmiter, que es proposava fomentar la recerca terminològica de les llengües llatines minoritàries europees i promoure l'elaboració de lèxics multilingües especialitzats.

Com que la situació d'aquestes llengües es corresponia poc amb el perfil de les llengües de Realiter (encara que veurem que el gal·lec estava en una situació intermèdia), s'havia de començar per fer estudis sociolingüístics aclaridors i formacions intensives per a l'adquisició d'eines de producció terminològica.

Primera etapa

La primera acció, doncs, va ser dur a terme un estudi sociolingüístic, entre els anys 1999 i 2000, per obtenir una sèrie d'informacions no sempre accessibles aleshores (estatus de la llengua, dades demogràfiques, ús de la llengua en l'educació, en els mitjans de comunicació, en la informació especialitzada, etc.). Es retenia particularment la informació sobre l'existència de polítiques lingüístiques explícites, la producció d'eines lingüístiques, i treballs lexicogràfics i terminològics ja existents, així com les necessitats locals pel que fa a l'ús especialitzat de la llengua (turisme, comerç, medi ambient, indústries, etc.).

És així com es va avaluar el tipus de necessitats de cada grup lingüístic, i després es van creuar les dades obtingudes per trobar denominadors comuns en un treball terminològic cooperatiu que servís igualment a totes les comunitats involucrades.

El fruit d'aquest treball, compartit gràcies a una llista de difusió oberta i creada *ad hoc* (en una època en què no hi havia eines com ara els blogs o les xarxes socials), es va posar a disposició del públic immediatament en el lloc web de Linmiter, inexistent avui en dia, però consultable mitjançant la Wayback Machine, per exemple, per a la llengua corsa: <http://web.archive.org/web/20090102084918/http://www.linmiter.net/corse.html>.

Una reunió de coordinació duta a terme a Santiago de Compostel·la (octubre del 1999) no només va permetre preveure les etapes successives, sinó també tenir contacte directe amb la xarxa Realiter, que feia una de les seves trobades administratives i científiques anuals.

Va ser allà on es va gestar un programa de formació teoricopràctica d'especialistes en terminologia, malgrat la diversitat de casos entre grups lingüístics. Els friülans i els gal·lecs ja disposaven de treballs terminològics sostinguts, fet que no passava amb el cors i l'aromanès, per citar només alguns exemples extrems. L'aromanès, a causa de la dispersió dels seus parlants (Romania, l'antiga Iugoslàvia, Grècia, etc.), va ser present de manera quasi anecdòtica en els lèxics de Linmiter.

El programa de formació comprenia nocions bàsiques de terminologia, de recerca terminològica puntual i sectorial, de normalització terminològica, de metodologia per a l'elaboració d'un treball terminològic, i diverses activitats d'un centre de terminologia.

La primera formació es va fer en els locals del TERMCAT el maig del 2001. El programa es va centrar fonamentalment en l'organització de projectes terminològics, de principis de la terminologia i de planificació lingüística. Es va insistir en l'adquisició de fonaments teòrics (nocions bàsiques, principis metodològics) i l'aplicació de coneixements (exercicis pràctics, elaboració de lèxics, etc.).

Aquesta primera formació va permetre començar amb un primer treball comú de terminologia en medi ambient (179 termes), que va donar com a resultat una versió en línia i una altra en paper, en què a més es va integrar la llengua sarda i els equivalents en castellà, francès i anglès. La versió en paper va ser publicada a Barcelona el juny del 2002. La versió digital es pot consultar aquí: <http://web.archive.org/web/20081229112236/http://www.linmiter.net/lexique/catalan.html>.

Segona etapa

El segon seminari es va fer el mes de juliol del 2003 a Corti (Còrsega, França), amb el suport, a més dels ja esmentats, de la Universitat di Corsica Pasquale Paoli i de la Société Française de Terminologie. Aquest seminari es va centrar més específicament en la producció terminològica.

Cal destacar que Jordi Bover, actual director del TERMCAT, Centre de Terminologia, i Loïc Depecker,

Foto: Arxiu de LINMITER

actual delegat general de la DGLFLF, van ser els professors principals d'aquesta formació.

Després de la formació es va elaborar el segon vocabulari del grup Linmiter, el *Lèxic multilingüe de transport turístic*, amb 255 entrades amb equivalents en romanès, català, cors, friülà, gallec, ladí, occità i sard, així com també en castellà, francès, anglès i alemany. Aquest lèxic comprenia les denominacions i les definicions respectives en les llengües esmentades i estava disponible en línia i en format paper. Actualment es pot consultar a l'adreça següent: <http://web.archive.org/web/20041010004847/http://www.termcat.net/dicci/transport/index.html>.

Tercera i última etapa

En aquesta tercera etapa ja no es podia comptar amb la protecció de la Comissió Europea, i els recursos d'Unió Latina i la DGLFLF eren magres per poder orientar una acció sostinguda.

És així com es va poder dur a terme un programa de formació organitzat pel Servisc de Planificazion y Elaborazion dl Lingaz Ladin (SPELL) i Trattamento Automatico delle Lingue Ladina e Sarda (TALeS) a la vall de Fassa (Itàlia) l'octubre del 2007, destinat també als funcionaris de l'Administració de les valls en què es parla ladí.

En aquesta reunió hi van participar Unió Latina, el TERMCAT, la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, Servizio de Normalización Lingüística de la Universidade de Santiago de Compostela, el Centre de Recerca Corsa-Mediterrània de la Università di Corsica Pasquale Paoli, el Grop d'Iniciativa per un Diccionari Informatizat de la Lengua Occitana (GIDILOC), el Dipartimento di Lingue e Letterature Germaniche e Romanze de la Università degli Studi di Udine, l'SPELL i l'editorial Papiros de Sardenya.

Després d'aquesta formació hi va haver una reunió de coordinació i un col·loqui formació a Lanusei (Sar-

denya, Itàlia, l'any 2008), organitzat per l'Uffitziu de sa Limba e de sa Cultura Sarda, que va comptar novament amb l'ajuda financera de la Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France, i l'ajuda tècnica del TERMCAT i la Société Française de Terminologie.

En aquesta trobada (en què van participar per primera vegada representants de la llengua gal·lona) es va acordar l'elaboració d'un vocabulari multilingüe de la salut, però la manca de mitjans va impedir-ho, i això va significar la desaparició progressiva del programa Linmiter.

De fet, Unió Latina ja no podia continuar donant-hi suport, en un moment en què passava per una crisi, tant política com financera, que la va portar a tancar el juliol del 2012. També, l'EBLUL va tancar les portes el 2010 i la DGLFLF no hi podia participar sola sense la presència d'aquestes entitats. Davant dels magres recursos propis dels membres de la xarxa i la manca d'altres recursos disponibles, la xarxa va haver de deixar d'actuar com a tal.

Post-Linmiter

Tot i això, i malgrat el treball truncat i sobtat de la xarxa, es van poder establir relacions entre diferents institucions que continuen treballant en projectes conjunts, especialment pel que fa als grups d'Itàlia (sard, friülà, ladí i occità d'Itàlia) i de França (occità i cors), i això facilita l'adopció de millores institucionals i d'estatut de la llengua, la cooperació en eines lingüístiques i la cooperació en projectes europeus específics.

Les llengües d'Itàlia van reforçar l'estatut que havien aconseguit uns anys abans i les llengües minoritàries de França comencen a tenir una presència mediàtica més gran amb la possibilitat propera de la tan ajornada ratificació, per part d'aquest país, de la Carta de les llengües regionals proposada pel Consell d'Europa.

Participants a la xarxa Linmiter

Entre els participants a la xarxa Linmiter, hi va haver, entre d'altres, els següents:

Promotors i suport tècnic

- Direcció de Terminologia i Indústries de la Llengua d'Unió Latina (ja no existeix)
- European Bureau for Lesser-Used Languages (EBLUL) (ja no existeix)
- Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France (DGLFLF)
- TERMCAT, Centre de Terminologia
- Direcció General de Política Lingüística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Participants principals

- TERMIGAL, Servizo de Terminoloxía Galega – Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades
- Servizo de Normalización Lingüística de la Universidade de Santiago de Compostela
- Centre de Recerca Corsa-Mediterrània de la Università di Corsica Pasquale Paoli
- Grop d'Iniciativa per un Diccionari Informatizat de la Lenga Occitana (GIDILOC) (Montpeller, França)
- InÒc d'Aquitània (Vilhèra, França)
- Chubri, Institu d'Inventèrr e d'Valantaj du Galo (Rennes, França)
- Societât Filologjiche Furlane (Udine, Itàlia)
- Servisc de Planificazion y Elaborazion dl Lingaz Ladin (SPELL) de l'Istitut Cultural Ladin Majon di Fascegn (Itàlia)
- Dipartimento di Lingue e Letterature Germaniche e Romanze de la Università degli Studi di Udine (Itàlia)
- Papiros SCRL, llibres en llengua sarda (Nuoro, Sardenya, Itàlia)
- Ufítziu de sa Limba e de sa Cultura Sarda (Nuoro, Sardenya, Itàlia)
- Associazione Chhabra d'Òc (Roccabruna, Itàlia)

Traducció de TERMINÀLIA